

De økonomiske trusler ender i mellemindkomstfælden

Børsen den 1 oktober 2025

KOLUMN: Mange politikere og virksomhedsledere i Europa og USA bange for Kina. Påstandene er, at den kinesiske økonomi 'overhaler' os, hvis vi ikke gør noget nu – og helst noget, der minder om den kinesiske approach.

Angsten er set før, men faren overvurderes: De fleste umiddelbare succeser holder pludselig op, fordi lande som Kina ender i en politisk-økonomisk fælde.

For tiden er det Kina, der er den økonomiske fare. For blot få år siden omfattede gruppen også Brasilien og Indien, mens truslen i 1970'erne kom fra Japan, i 1950'erne fra Sovjetunionen, og før 30'ernes depression fra Tyskland.

Men ingen af de lande er økonomiske trusler i dag: Tyskland er en vigtig samarbejdspartner med en gennemsnitsindkomst knap 20 pct. under Danmarks, Japans økonomi stagnerede næsten totalt i 1980'erne, og mens Rusland er en militær trussel, har den almindelige russer kun ca. 20 pct. af danskernes levestandard.

Det samme gælder en lang række andre lande, der på forskellige tidspunkter blev set som konkurrencetrusler mod europæisk industri og økonomi.

Årsagen er det fænomen, som Indermit Gill og Homi Kharas beskrev for 20 år siden som 'mellemindkomstfælden' som reaktion på deres undren over, hvorfor Latinamerika blev ved med at være fattigt.

Regionen havde umiddelbart alle chancer for at indhente Europa og blive rig, men kom aldrig videre end en levestandard på 25-50 pct. af den vestlige. Omhyggelige planer og massive investeringer gjorde tydeligvis ingen forskel.

De to økonomers analyse viser, at når lande åbner op for handel og store investeringer, vil de typisk få en længere boom-periode med hurtig økonomisk vækst.

Men med tiden vil selv massive investeringer ramme problemet med faldende marginalafkast: De første investeringer giver ofte højt afkast, men over et punkt kommer de hurtigt til at blive gode penge, der leder efter økonomisk meningsfulde projekter.

Enhver strategi, der fokuserer på store investeringer – offentlige eller private – binder derfor ressourcer i vedligehold af både gode og dårlige projekter. Investeringsstrategien holder således op med at virke, lang tid før landet er blevet rigt. Jo flere ressourcer man i den situation tvinger i investeringer med lavt afkast, des ringere bliver samfundets produktivitet.

Store virksomheder vil typisk bruge deres privilegerede adgang til politik til at overleve ved at undgå konkurrence fra udlandet og fra importeret teknologi.

Politikken, som særinteresserne køber sig til, gør det efterfølgende næsten umuligt at transitere til en moderne innovationsdrevet økonomi og ender dermed med et blive en politisk fælde.

Gill og Kharas beskrivelse passer lige så perfekt på Kina i dag som Brasilien i 60'erne og Sovjetunionen tidligere, og den kinesiske økonomi er på vej samme vej.

Det er derfor tankevækkende, at EU's Ursula von der Leyens vækst- og investeringsstrategi for EU også minder om mellemindkomstfældens politik.

Christian Bjørnskov